

กิเลสคิดไม่ชื่อ

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๗

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะ ตั้งใจฟังธรรม

ธรรมะเป็นสัจธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม ธรรมะถึงเกิดขึ้นบนโลกนี้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสวยวิมุตติสุขๆ มีเฉพาะในพระพุทธานุภาพ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสวยวิมุตติสุข เห็นไหม เวลาครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้าถึงที่สุดแห่งทุกข์ เป็นวิมุตติสุขๆ สุขที่แท้จริงในพระพุทธานุภาพ

พระพุทธานุภาพเวลาสอนถึงที่สุดแห่งทุกข์ไป เพราะมันถึงที่สุดแห่งทุกข์ มันถึงเสวยวิมุตติสุข แล้วใครเสวย ใครรับรู้ ใครเป็นความจริง

ความจริงๆ เราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมๆ ไป พระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรม ถ้ามีดวงตาเห็นธรรม มีกิจจญาณ มีสัจจญาณ มีสัจจะความจริงในหัวใจของพระอัญญาโกณฑัญญะ

นี่ฟังธรรมๆ นะ เพราะฟังธรรมเพราะว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมไป อาสวกษยญาณทำลายอวิชชาในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พญามารๆ ลูกหลานของมาร ครอบครองของมารสิ้นไปจากหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันถึงเป็นสัจจะเป็นความจริงขึ้นมา มันถึงว่าขึ้นหน้ากิเลสไป นั่นนะพญามาร ลูกสาวมัน ๓ คน มีลูกมีหลานเต็มหัวใจของสัตว์โลก

จิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะสมบุรณ์แบบด้วยครอบครัวยของมาร ถ้าครอบครัวยของมารไง กิเลสเป็นเรา เราเป็นกิเลสไง ถ้ากิเลสเป็นเรา เพราะเราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทศาสนาไง

การเกิด เกิด แก่ เจ็บ ตายเป็นเรื่องธรรมดาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทเจ้า

แต่เกิด แก่ เจ็บ ตายเป็นเรื่องหนักหนาสาหัสสากรรจ์ของมนุษย์ ของสัตว์

เวลาเกิดมาขึ้นชมพูาทั้งนั้น เวลาเกิดมามีแต่ความดิงามทั้งนั้น แต่เวลาการพลัดพรากจากกันไไปไง น้ำนูนน้ำตาไหลมากมายมหาศาล

อทาสิ เม อกาสิ เม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทเจ้าตรัสสอนไว้ไง เธออย่าคร่ำครวญ อย่าร้องไห้ อย่าทุกข์ยาก ให้ทำคุณงามความดีถึงกัน

เขารอคุณงามความดีจากเราไง อุทิศส่วนกุศลไปให้แกเจ้ากรรมนายเวรที่เสียชีวิตนั่นไไปไง สิ่งทีอุทิศให้ๆ ไง เพราะเวลาอยู่ มันผลิตมันผลิต มันหลงมันไหลของมันไง มันไม่ได้สร้างสมบุญญาธิการของมันไว้ไง ถ้าไม่สร้างสมบุญญาธิการของมันไว้ไง

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทเจ้าจะปรินิพพานไง มันสมบุรณ์แบบ วิมุติสุข มันจะมีอะไรเหนือไไปไกว่านั้น มันจะมีสิ่งใดเพิ่มขึ้นและลดลงจากหัวใจดวงนั้น เพราะมันเต็มสมบุรณ์แบบไไปแล้วมันถึงวิมุติสุขนี้ไง

แต่ของเรากิเลสตัณหาความทะยานอยากในหัวใจมันล้นฝััง เวลาจะดับขันธไไป เวลาหมดอายุขัยไไป ละล้าละลัังๆ ไง เพราะมันไม่รู้จะไไปไหนไง มันไม่รู้ว่สิ่งทีสร้างบุญบาปมา มันจะส่งผลกระทบขนาดไหนไง แต่มันก็ต้องไไป

กุสลา ธมฺมา อกุสลา ธมฺมา ใครทำเวรทำกรรมสิ่งใดมา มันเป็นทรัพย์สมบัติของจิตดวงนั้น ถ้าจิตดวงนั้นดิงามขึ้นมา ไไปเกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม ถ้าจิตดวงนั้นได้สร้างเวรสร้างกรรมมา ตกนรกอเวจีไไปไง ถ้าคนมนุษย์สมบัติๆ ถ้ามีศีล ๕ ไง ตายจากมนุษย์ก็มาเกิดเป็นมนุษย์อยู่ไง เกิดซ้ำเกิดซากไง

พระโพธิสัตว์ ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย เกิดแล้วเกิดเล่าๆ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทเจ้านะ “เราเคยเป็น เราเคยเป็น เราเคยเป็นตั้งแต่พระเวสสันดรไไป”

เราเคยเป็นเพราะจิตดวงนี้มันเคยเป็น แต่จิตดวงนี้หมดอายุขัยนะ มันก็มาเกิดตามแต่ กุศลลา ธมฺมา อกุศลลา ธมฺมา ของจิตดวงนั้นตลอดไป

ถ้ามีเวรมีกรรมต่อกัน เวลาสร้างบุญสร้างกุศลขึ้นมา มันเป็นสายบุญสายกรรมไง ถ้าเป็นครูบาอาจารย์ที่ติงาม นั่นเป็นสายบุญสายกรรมของเรา ได้สร้างเวรสร้างกรรมต่อกันมาได้มาสร้างบุญสร้างกุศลต่อเนื่องกันไป ถ้ามันเป็นบาปเป็นอกุศล มันตามเช็ดตามล้างนั่นนะ ตามทำลายอยู่ตลอดเวลาไง ทำลายไป เห็นไหม

เวรย่อมระงับด้วยการไม่จองเวร

คนที่ฉลาดเขาไม่ไปจองเวรจองกรรมใครทั้งสิ้น เวลาเขาทำสิ่งใดมา เห็นไหม

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรีณิพพานนะ

“ภิกษุทั้งหลาย เธอจงพิจารณาสังขาร ด้วยความไม่ประมาทเถิด”

เป็นคำสั่งสุดท้ายขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่ให้ประมาทเดินเล่อ ไม่ให้ประมาทการกระทำไง

ฉะนั้น สิ่งที่เราทำอะไรกรรมมันก็เรื่องกรรมของสัตว์ มันเรื่องของเขา ของเรานะ เราไม่ประมาทกับกิเลสในหัวใจของตน ไม่ประมาทกับความเกิดดับๆ ในหัวใจ ความรู้สึกนึกคิดไง เวลามันรู้สึกนึกคิดมันเกิดดับๆ มีสติปัญญาเท่าทันมันแล้ว มันจะไปพยายามหาหาใคร ไม่ใช่คนบ้า คนบ้ามันจะไปพยายามหาหาหาคนอื่นนะ มันจะไปตามล้างตามเช็ดเขานะ

เวรกรรมที่มันเกิดขึ้นมา มันกระทบกระทั่งเพื่อนกันมันก็เจ็บแสบพออยู่แล้ว เรายังจะต้องไปตามล้างตามเช็ดเขาให้เป็นเวรเป็นกรรมเกิดขึ้นซ้ำซากซับซ้อนขึ้นมาอีกทำไม ถ้าเราไม่ไปทำซับซ้อนขึ้นมา เรามีสติมีปัญญาของเราไง ถ้ามีสติปัญญาของเราอย่างนี้ มันหลบมันหลีกของมันเอง มันหลบมันหลีกสิ่งที่จะเกิดขึ้นที่มีผลกระทบนั้นนะ เราหลบเราหลีกของเรา เรามีสติปัญญาเท่าทันกับเราไง มันไม่ไปปะทะกับเขา

ไปปะทะกับเขา เราโง่กว่าเขามาก เขามีสิ่งเกิดขึ้น เขามาย่ำมาย่ำ นั่นมันกรรมของสัตว์ เพราะมันความเห็นผิด เพราะมันเป็นกิเลสค้นหาความทะยานอยากในหัวใจของเขา

เขาระรานทำความเจ็บช้ำน้ำใจให้ประชาชนทั่วไป เวลาทำทั่วไปแล้วนะ เขาไปเกิดความยิ่งใหญ่ เห็นไหม กิเลสเป็นเรา

เวลากิเลสมันเป็นเรานะ มันรักสิ่งใด มันสงวนสิ่งใด มันก็รักษา มันก็ตามแสวงหาสิ่งนั้นนะ เป็นความทุกข์ความยาก นั่นเป็นกิเลสเป็นเรา เวลามันรักชอบสิ่งใด มันจะแสวงหาสิ่งนั้นมาเพื่อตัวตนของมัน

เวลามันโกรธมันเกลียดใครนะ มันโกรธมันเกลียดใคร โอ้โฮ! อารมณ์ฟุ้งซ่าน อารมณ์ทุกข์ยากนะ กิเลสเป็นเรา เห็นไหม เวลามันหลงนะ มันลุ่มหลงไปกับเขาทั้งนั้นนะ ถ้ากิเลสเป็นเรา เราเป็นกิเลส เป็นอันเดียวกันทั้งนั้นนะ

ทั้งที่ฟังธรรมๆ ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง เวลาศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ ความโลภ ความโกรธ ความหลง มันเป็นแม่ทัพใหญ่ของพญามาร พญามารมันเป็นเจ้าวัฏจักร มันมีลูกสาว ๓ คน ความโลภ ความโกรธ ความหลง ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา ใ้หน้มันลุ่มมันหลงของมันไป มันทุกข์ มันยากของมันไป

ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นธรรมะ ธรรมและวินัยเป็นศาสดาของเรา ศึกษาธรรมะมันก็เป็นธรรมะไง แต่อวิชชาพญามารมันก็ครอบงำหัวใจของเราแล้วเห็นไหม มันก็เข้าใจ เป็นนักปราชญ์ราชบัณฑิตมีสติปัญญา มีความรู้มาก แต่ไม่มีสิ่งใดเป็นขึ้นเป็นอัน

สิ่งนั้นเป็นสมบัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ปริยัติ การศึกษาเล่าเรียนมา ศึกษาเล่าเรียนมาเป็นธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง นักแก้วนกขุนทองศึกษามาแล้วเป็นสมบัติของใคร เป็นสมบัติประจำโลกนี้ไง เราเกิดมาไม่เกิดมา ธรรมวินัยก็มีของมันอยู่อย่างนี้ไง ดูสิ คนที่เขาไม่นับถือพระพุทธศาสนา เขาก็ไม่นับถือความเชื่อในลัทธิที่เขาเชื่อของเขา ธรรมวินัยก็อยู่อย่างนี้ไง นี่เราก็คือศึกษาธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาแล้วเรามีสติปัญญา

มีสติปัญญาทำอะไร

ปริยัติ ปริยัติมันเป็นธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันเป็นเรื่องมันเป็นทฤษฎี เราก็ศึกษามันก็เป็นประเพณีวัฒนธรรม เห็นไหม ดูเข้าพรรษา ออกพรรษาดี แต่ละภาค ประเพณีก็ไม่เหมือนกัน ไม่เหมือนกัน ก็ทำตามแต่ท้องถิ่นนั้นไปท้องถิ่นนั้น เพราะท้องถิ่นนั้นมันอยู่ที่ภูมิประเทศ อยู่ที่ผู้แก่ผู้เฒ่าเขาทำตามกันมา มันเป็นประเพณี เป็นวัฒนธรรม แต่มันเป็นประเพณีวัฒนธรรมของพระพุทธศาสนา

ธรรมและวินัย ธรรมและวินัยสิ่งที่ศึกษาเล่าเรียนมามันก็เป็นประเพณีเป็นวัฒนธรรม สิ่งที่เป็นประเพณีวัฒนธรรมมันก็เป็นความสุขงาม มันก็เป็นความสามัคคี เป็นความอยู่ร่วมกันเป็นสุขของชาวพุทธไง

ชาวพุทธมีทาน มีศีล มีภาวนา ถ้าทำทานๆ ทำทานก็เพื่อความสงบสุขของเรา เราได้บุญ ผู้ให้ให้เขาแล้วเป็นบุญเป็นกุศล ผู้ได้รับรับแล้วมันก็เพื่อบรรเทาความทุกข์ของเขา มันเป็นคนมันเป็นประโยชน์ทั้งนั้นนะ แล้วสังคัมรรมเย็นเป็นสุขใจ นี่พระพุทธศาสนาระดับของทาน

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอนุพัฟฟิกถานะ ที่เวลาจะอบรมบ่มเพาะเริ่มต้นขึ้นมาให้ทำทาน ทำทานแล้วได้บุญได้กุศลไปเกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหมให้ถือเนกขัมมะไง

แล้วถ้าเวลาอนุพัฟฟิกถาให้เขาฝึกหัดของเขา ถ้าฝึกหัดของเขาจนจิตใจเขาควรแก่การงาน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงอริยสัจ ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ทุกข์ดับวิธีการดับทุกข์

อริยสัจจะเกิดขึ้นต่อเมื่อจิตใจของบุคคลคนนั้นควรแก่การงาน ถ้าหัวใจของบุคคลคนนั้นยังไม่ควรแก่การงาน เทศนาว่าการอย่างไรเขาไม่รู้เรื่องหรืออก ไปไหนมา สามีวาสองศอก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการอย่างหนึ่ง เขาก็เข้าใจของเขาไปอีกอย่างหนึ่ง ถ้าเข้าใจไปอีกอย่างหนึ่ง มันเข้าหูซ้ายทะลุหูขวา มันจะไปไหน

ฉะนั้น อนุพัฟฟิกถา ให้เขาทำทานของเขาก่อน ทำทานของเขา ถ้าทาน จิตใจของคนเป็นกุศลมันขึ้นบานของมัน มันมีความสุขความสงบในหัวใจของมัน ถ้ามีความสุขความสงบในหัวใจของมัน เห็นไหม ถ้าจิตใจควรแก่การงาน

ทำไมจิตใจต้องควรแก่การงาน เราทำหน้าที่การงานอยู่แล้วมันไม่ควรอยู่หรือ

เราทำหน้าที่การงานอยู่แล้ว คนเกิดมาต้องมีหน้าที่การงานเพื่อเลี้ยงชีพ เห็นไหม เวลาพระบวชมาๆ เวลาไปบวชพระมีบริวาร ๘ บาทตรเป็นอาหาร บัตตัง อามะ ภัณฑะ เธอ บวชแล้วให้บิณฑบาตเลี้ยงชีพ นี่อาหาร บาทตรคืออาหาร ผ่านงุ่มง่าม ปัจจัย ๔ ไง ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย โคนไม้ เรือนว่าง ถ้าดูหา สิ่งที่ไม่กระทบกระเทือนใคร แล้วเธอฝึกหัดประพฤติ ปฏิบัติ เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ เธอจงพิจารณา เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ กรรมฐาน ๕ ให้ทะลุปรุโปร่ง ให้เป็นสัจจะเป็นความจริงของเราขึ้นมา

นี่เหมือนกัน เราบวชมาเป็นพระ ยังต้องมีปัจจัยเครื่องอาศัย ยังจะเลี้ยงชีพด้วยปลี แข้ง เราเกิดเป็นมนุษย์ เราก็ต้องมีหน้าที่การงานของเรา ถ้ามีหน้าที่การงานของเรา เห็นไหม เวลาแสวงหา เวลาทำสิ่งใดประสบความสำเร็จในชีวิต เวลาคนฝึกหัดปฏิบัติหรือการทำอาชีพหน้าที่การงานของตนล้มลุกคลุกคลาน สิ่งใดที่ขาดตกบกพร่อง กุสลา ฐมา อกุสลา ฐมา ทั้งนั้น

ในสมัยพุทธกาล ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติพึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่เดียวเป็น พระอรหันต์

พระก็ เราอยู่กับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พึงเทศน์ทุกวันเลย ปฏิบัติทุกวันเลย ล้มลุกคลุกคลานอยู่นี้ อะไรก็ไม่เข้าใจสักอย่างหนึ่ง เวลาพระที่อื่นมาฟังที่เดียวเป็นพระอรหันต์เลย มันเป็นอย่างนั้นได้อย่างไร

โอ้! มันเป็นอย่างนี้เพราะเขาได้สร้างบุญกุศลของเขาอย่างนั้นๆ เมื่อชาติที่แล้ว เขาได้ทำอย่างนั้นๆ

แล้วเกล้ากระผมละ

เกล้ากระผมก็พยายามฝึกหัดเข้าสิ

ถ้ามันไม่เป็นประโยชน์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่พยากรณ์ ไม่พยากรณ์ คือไม่บอกไ

ให้เราใช้ผู้ที่ฝึกหัดประพฤติปฏิบัติอย่างรู้สียากเห็นทั้งนั้นนะ อดีตชาติเป็นอย่างไร
ทำมาเป็นอย่างไ

อดีตชาติถ้าเป็นคุณงามความดีนะ นั่งแล้วเป็นสมาธิ อดีตชาติทำคุณงามความดี
มานะ จิตมันจะเกิดกำลังของมัน แล้วมันจะฝึกหัดประพฤติปฏิบัติของมันขึ้นมา

แต่ถ้ากิเลสเป็นเรา เราเป็นกิเลส มันก็เป็นเรื่องโลกๆ นี่ไง ถ้ากิเลสเป็นเรา เราเป็น
กิเลส ก็ลุ่มหลงไปกับมัน ล้มลุกคลุกคลานไปอย่างนั้นนะ แล้วล้มลุกคลุกคลานไป กิเลสมัน
พลิกมันแพลง กิเลสมันมีกำลัง มีอำนาจ มีวาสนา มันยิ่งใหญ่

กิเลสในหัวใจของสัตว์โลกร้ายกาจนัก มันครอบงำอยู่ได้อำนาจของมัน พญามารๆ
นะ กิเลสเป็นเรา เราเป็นกิเลสไง รักสิ่งใด สงวนสิ่งใด แสวงหาสิ่งใดก็เอาจนล้มลุก
คลุกคลาน เอาจนลืมนี่ลืมตาย โกรธชังใคร เกลียดใคร มันก็พยายามจะจองล้างจอง
ผลาญเขาตลอดเวลา นี่ทำเขาไว้ตลอดชีวิตไง ยังอาฆาตแค้นไปชาติหน้าชาติหน้านี้อีกนะ

กิเลสเป็นเรา เราเป็นกิเลส เห็นไหม นี่ไง มันชื่อสัตย์สุจริต กิเลสเป็นเรามันชื่อสัตย์
สุจริต มันครอบงำเราหมดทั้งหัวใจ มันครอบงำเราทั้งความคิดใจ

เวลาคนเราเกิดมามีธาตุ ๔ และขันธ์ ๕ ขันธ์ ๕ ความรู้สึกนึกคิดนะ โดยธรรมชาติ
ของมัน มันต้องมีความรู้สึกนึกคิดของมัน ถ้ามีความรู้สึกนึกคิดของมัน มันอยู่ที่อำนาจ
วาสนาของคนด้วย ถ้าอำนาจวาสนาของคนที่เขาได้บุญกุศลมาเขาคิดดี เขาคิดเพื่อ
อุดมการณ์ เพื่อชีวิตของเขา เพื่อให้มีความร่มเย็นเป็นสุข

เวลามันเป็นอกุศล มันเป็นกิเลสค้นหาความทะยานอยาก เกิดเป็นมนุษย์เหมือนกัน
เวลามันคิดจองล้างจองผลาญนะ ทำลายแล้วทำลายเล่า จนทำลายตนเองขนาดไหนมันก็
จะทำลายต่อไป

กิเลสเป็นเรา ชื่อสัตย์สุจริต มีอำนาจครอบงำแล้วลากไป

ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเข้าใจหมดละ ใ้มันนะมันเป็น
กิเลส ใ้มันมันเป็นธรรม

สิ่งที่เป็นกิเลสๆ กิเลสมันก็เป็นชื่อ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแยกแยะไว้หมดแล้ว แยกแยะไว้ เราก็ศึกษาตามนั้นนะ เราก็เข้าใจตามนั้น ซาบซึ้งๆ แต่ไม่มีवासนา นะ

ถ้ามีवासนาไง อนุปปฟกิตา ให้ทำบุญทำกุศลของเขา จิตใจเขาควรแก่การงานไปแล้วเทศน์ถึงอริยสัจ

เราก็เหมือนกัน เรามีอำนาจवासนาของเรา เราเกิดเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา บ้านเรือนที่ไหน มีชุมชนที่ไหนจะมีวัดว่ามีวา มีวัดมีวาเพราะอะไร

เพราะเราเกิดมา เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา ศาสนานี้เป็นเนื่อนาบุญของโลก เห็นไหม ภิกษุสมณะที่ ๑ สมณะที่ ๒ สมณะที่ ๓ สมณะที่ ๔ เป็นเนื่อนาบุญของโลก

ถ้าเนื่อนาบุญของโลก ชาวพุทธของเรา เขาทำหน้าที่การงานของเขาเพื่อเลี้ยงชีพของเขา เขาเข้าขึ้นมาเขาหุงหาอาหารแล้ว ข้าวปากหม้อ ข้าวปากหม้อตักใส่ขันตักบาตรให้พระไปก่อน สิ่งที่เหลือเราก็ดำรงชีพของเรา ดำรงชีพของเราเพื่อให้ชีวิตของเราร่มเย็นเป็นสุขไง ถ้าเรามีบุญกุศล จิตใจ

“ภิกษุทั้งหลาย เธอจงพิจารณาสังขารทั้งหลายด้วยความไม่ประมาทเถิด”

เราไม่ประมาทในชีวิตของเราไง เราจะไปทำหน้าที่การงานสิ่งใด เราก็ตักบาตรเพื่อบุญเพื่อกุศลของเรา สิ่งที่เราทำหน้าที่การงานของเรา ทำหน้าที่ของเราด้วยบุญด้วยกุศล ด้วยความคิดที่ดีงามขึ้นมา สิ่งนี้เป็นวัฒนธรรมของพระพุทธศาสนา ถ้าพระพุทธศาสนา เราสร้างคุณงามความดีของเราแล้ว พยายามสร้างคุณงามความดีของเรา

แล้วถ้าเป็นคฤหัสถ์ ทางคฤหัสถ์เป็นทางที่คับแคบ คับแคบเพราะว่าเราต้องมีเวลา เราต้องเจียดเวลาเราไปทำหน้าที่การงานของเรา ถ้าทำหน้าที่การงานของเราแล้ว กลับมาบ้านแล้ว ถึงเวลาแล้วเราทำวัตรสวดมนต์ ได้แค่นั้นนะ นั่ง ๕ นาที ๑๐ นาทีแล้วก็นอน เข้าตื่นขึ้นมารีบสวดมนต์ทำวัตรนะ นั่งอีก ๕ นาที ๑๐ นาที ไปแล้ว นี่ทางคับแคบ คับแคบ เพราะเรามีอาชีพ เราต้องหาเลี้ยงชีพ

เลี้ยงชีพไว้ทำไม

บวชพระ พระนี้เข้าบิณฑบาตเลี้ยงชีพ เลี้ยงชีพทำภักติก ทำภักติกฉัน ฉันจังหัน จบ แล้ว ทำข้อวัตรเรียบร้อย ใครทำความสงบของตนเองได้ก็เข้าสู่ทางจกรม นั่งสมาธิภาวนา เพื่อความสงบร่มเย็นของหัวใจของตน ถ้าใครใช้สติปัญญาวิปัสสนา ก็ใช้สติปัญญาของตน เพื่อฝึกหัดปฏิบัติของตน

เวลาเราบวชมาจากอุปัชฌาย์ไฉ่ เธอจงพิจารณาขันธ ๕ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เธอจงพิจารณาของตน นี่พูดถึงว่า เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ ให้รู้ขุขมูล เสนาสน์ ฝึกหัดประพฤติปฏิบัติตลอดชีวิตเกิด

ตลอดชีวิตทั้งชีวิตปฏิบัติได้หรือเปล่า ทั้งชีวิตนี้ทำความสงบของใจได้ไหม แล้ว ฝึกหัดประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเป็นข้อเท็จจริงหรือไม่

กิเลสเป็นเรา เราเป็นกิเลส ล้มลุกคลุกคลานอยู่อย่างนั้นแหละ

นี่ไฉ่ เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา ท่านก็ล้มลุกคลุกคลานมาก่อน ท่านถึงวางข้อวัตรปฏิบัติไว้ กองทัพธรรมๆ ท่านให้ฝึกหัดไว้ ฝึกหัดไว้เป็นกติกา

เพราะเราล้มลุกคลุกคลาน เวลาเราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเนะ ฤๅคงควรทำอะไร ไฉ่ฉันทำอะไร

แต่ถ้าเป็นพระกรรมฐาน ครูบาอาจารย์ท่านฝึกหัดไว้ตั้งแต่ต้นเลย ก่อนบวชให้ฝึกหัดท่องปาฏิโมกข์ ให้ฝึกหัดตัดผ้าตัดผอนของตน วินัยเป็นของเรา ไม่ใช่ของร้านค้า ไม่ใช่ของเครื่องสังฆภัณฑ์จะต้องเข้าไปซื้อไปหามา เราไม่คิดอย่างนั้นไฉ่

ไฉ่นี้เราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา กึ่งกลางพระพุทธศาสนา ศาสนาจะเจริญอีกหนหนึ่งไฉ่ มันก็เป็นเรื่องโลกๆ ไฉ่ เรื่องโลกๆ เพื่อเป็นธุรกิจบริการ ใครอยากได้สิ่งใด มีร้านค้าจำหน่ายแจกได้ทั้งสิ้น เราก็ไปซื้อไปแสวงหาถวายพระๆ

แล้วพระทำอะไร

พระนะ บวชพระแล้ว เวลาบวชพระแล้ว นักรธรรมตรี นักรธรรมโท นักรธรรมเอก นั้นแหละ นักรธรรมโทนั้นนะฝึกหัดตัดจิวร เวลาจบนักรธรรมเอกตัดจิวรเป็นหรือเปล่า

แล้วถ้าจิวรมันตัดเป็น มันก็เหมือนนายช่าง นายช่างถ้าเขาซ่อมบ้านซ่อมเรือนของเขาได้ เขาเป็นนายช่าง เขาปล่อยสบาย เมื่อไหร่ก็ซ่อมได้

ไอ้เนื่บริหาร ๘ ของเรา เราต้องฝึกหัดตัดเย็บของเราให้มันเป็นไง ถ้ามันเป็นแล้วนะ มันจะขาดมันจะเปื่อยอย่างไร เดียวปะ แล้วเดินจงกรมสบาย

แต่ถ้าตัดเย็บอะไรไม่ได้ เวลาถึงมันชำรุดเสียหาย อู้ฮู! ปลิโพธ มันกังวลไปตลอด มันกังวลของมันอยู่อย่างนั้นนะ แล้วภาวนาไ้ ภาวนาเรื่องจะซ่อมจิวร

แต่ถ้าเป็นกรรมฐานนะ สบายมาก เดี่ยวจัดการได้หมดละ

วินัยเป็นของพระองค์นั้น วินัยไม่ใช่เป็นของใครทั้งสิ้น วินัยไม่ใช่ฝากไว้กับร้านสังฆภัณฑ์ มันเป็นเรื่องธุรกิจเรื่องโลกไ้ นี่ไ้ พระพุทธศาสนาทุนนิยม ถ้าพระพุทธศาสนากรรมฐานเขาไม่สนใจเลย

เข้า เวลาชักผ้าบังสุกุลสิ่งใดที่เขามาพาดพิงไว้ มันเยอะแยะไปหมดละ มันเหลือใช้สอย แล้วถ้ามันเหลือใช้สอย ถ้ามันทำของมันได้นะ ไม่มีปลิโพธ มันไม่กังวล

เวลาฝึกหัดปฏิบัติของเราขึ้นมา เวลาจะฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา มีข้อวัตรปฏิบัติ ครูบาอาจารย์ที่ท่านฝึกหัดของท่านไว้ แล้วท่านทำเป็นขั้นเป็นตอนไว้ ถ้าเราเป็นศากยบุตรพุทธชินอรสเห็นแล้วมันชื่นใจ เห็นแล้วมันอยากทำ

ทำเพราะอะไร

ทำเพราะให้มันเป็น คนทำเป็น คนทำได้ ไม่วิตกไม่กังวลสิ่งใดทั้งสิ้น แล้วฝึกหัดปฏิบัติค้นหาหัวใจของตน

ถ้าไม่ฝึกหัดค้นหาหัวใจของตนนะ กิเลสมันชื่อสัตย์สุจริต กิเลสเป็นเรา เราเป็นกิเลส ลากกันไปอยู่อย่างนั้นนะ ลากกันไปโดยความไม่รู้ตัวใดๆ ทั้งสิ้นเลย เพราะมันเป็นเรา เรา

เป็นกิเลส มันเป็นอันเดียวกัน อันเดียวกัน คิดเหมือนกัน อยู่เหมือนกัน มันเป็นมิตรเป็นสหายที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะตั้งแต่อดีตกาลจนไม่มีต้นไม่มีปลาย

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไป บุปเพณิวาสนานุสติญาณ ไม่มีต้นไม่มีปลาย ระลึกอดีตชาติไปไม่มีที่สิ้นสุด ถ้าไม่ถึงที่สุด จตุปปาตญาณ อนาคตมันจะไปของมันตลอด อาสวัชฌญาณ ทำลายอวิชชา ทำลายพญามาร ทำลายที่กิเลสเป็นเรา เราเป็นกิเลส ที่ชื่อสัตว์สุขุจริต แต่มันครอบงำใจของเราด้วยความไม่รู้

ไม่รู้คืออวิชชา อวิชชาคือพญามาร พญามารมันมีลูกสาว ๓ คน ความโลภ ความโกรธ ความหลง ทั้งโลก ทั้งโกรธ ทั้งหลง รักใคร่ชอบพอ ชีวิตเร่ร่อน มีความสุข มีความสงบ ยอดเยี่ยม

นี่ไง เกิด แก่ เจ็บ ตาย มันเป็นเรื่องสัจธรรมแน่นอนอยู่แล้ว เวลากิเลสเป็นเรา เราเป็นกิเลส มันก็ปิดหูปิดตาดำกชีวิตนี้ไป พอถึงที่สุดแล้วนะ เวลาแก่ชราคร่ำคร่าแล้วจะไปฝึกหัดปฏิบัติ เวลาฝึกหัดปฏิบัติ นั่งก็ไม่ได้ เดินก็ไม่ได้ ทำอะไรก็ไม่ได้สักอย่าง

ทางคุณหัดเป็นทางคับแคบ

บวชเป็นพระเป็นนักรบ จะรบกับกิเลสค้นหาความทะยานอยาก ถ้าจะรบกับกิเลส ค้นหาความทะยานอยากไป

บวชเป็นพระแล้วอ้อมบุญอ้อมกุศลนะ บวชใหม่ๆ ใ้อโฮ! มันขึ้นอกขึ้นใจ เราเป็นศากย บุตรพุทธชินราช เป็นบุตรขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราเป็นพระมีศีล ๒๒๗ เป็นที่เคารพบูชาของชาวพุทธ

แต่ถ้ามันเป็นจริง เขาเป็นนักรบ นักรบจะรบกับกิเลสค้นหาความทะยานอยากในหัวใจของตน เวลาบวชมาแล้วเป็นสมมุติสงฆ์ฯ จริงตามสมมุติ จริงตามธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาบวชมาแล้วเป็นสมมุติสงฆ์ กิเลสมันไม่ได้บวชด้วยหรอก

บวชด้วยประเพณีวัฒนธรรม บวชด้วยศรัทธา บวชด้วยพ่อแม่อยากจะให้ลูกบวช บวชมาแล้วถ้าศึกษาเล่าเรียน มันก็เป็นภาคปริยัติ เป็นการศึกษาหาความรู้ไป ธรรมและ

วินัยเป็นศาสดาของเรา ก็ศึกษาธรรมและวินัย แต่ไม่ได้ฝึกหัดประพฤติปฏิบัติของเราให้หัวใจเราเป็นธรรมขึ้นมา ถ้ามันมีศรัทธาความเชื่อ มันจะฝึกหัดปฏิบัติของมันขึ้นมา

ถ้าจะฝึกหัดปฏิบัติ ทำความสงบของใจเข้ามาก่อน คำว่า “ทำความสงบใจของตนเข้ามาก่อน” นี่เป็นข้อวัตรปฏิบัติของพระกรรมฐาน ของหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านให้ฝึกหัดอย่างนั้น

แต่เวลาบวชมาแล้วด้วยกิเลสค้นหาความทะยานอยาก ด้วยกิเลสมันพอกพูนหัวใจ ใจ มันก็บอกว่ามันฝึกหัดปฏิบัติโดยกิเลสเป็นเรา เราเป็นกิเลส กิเลสมันซื่อสัตย์สุจริต มันจงจมูกไปเลย มันเป็นอุปาทานหมู่ มันเป็นพิธีการปฏิบัติ ปฏิบัติพอเป็นพิธี ก็นั่งร่วมกัน เดินร่วมกัน

แต่เวลาเป็นกรรมฐานเขาไม่ให้ทำอย่างนั้นนะ เพราะหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น หรือครูบาอาจารย์ที่ท่านปฏิบัติมาก่อน จิตของคนมันไม่เหมือนกัน แล้วถ้ามันจะลง บางคนชอบนั่งสมาธิ บางคนชอบเดินจงกรม เวลาเดินจงกรมแล้วทั้งวันทั้งคืนก็เดินได้ เวลานั้นสมาธิ บางคนชอบนั่ง นั่งทั้งวันทั้งคืนก็นั่งได้

เวลาเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา สับเปลี่ยนกันเพื่อเปลี่ยนอริยาบถ เพื่อจะให้บรรเทาอาการของร่างกายไม่ให้มันกดตันจนเกินไป แล้วฝึกหัดปฏิบัติของตนขึ้นมา ท่านถึงให้ทำความสงบของใจเข้ามาก่อน

ทำไมต้องทำความสงบของใจเข้ามาก่อน

ทำความสงบของใจเข้ามาให้เราเป็นศากยบุตรพุทธชินโนรส เราเป็นพระ ถ้าเป็นพระมีศีลมีธรรม ถ้ามีศีลมีธรรม เห็นไหม

เวลาครูบาอาจารย์ท่านตอกย้ำตลอด พระไม่ทรงธรรมทรงวินัย ใครจะทรง

ธรรมและวินัย ถ้าเราไม่ฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา มันจะเป็นจริงขึ้นมาไหม ถ้ามันไม่เป็นจริงขึ้นมา พอบวชขึ้นมาแล้วเหมือนหงส์เลย บวชใหม่ๆ สะอาดบริสุทธิ์ใจ เวลาสะอาดบริสุทธิ์ นี่กิเลสเป็นเรา เราเป็นกิเลสใจ หงส์มันก็ร้อน ร้อนลงที่ไหนล่ะ จะไปร้อนลงบึงไหนหงส์นะ

ถ้ามันเป็นจริงเป็นจังของมันขึ้นมา ผีก็ให้มันเป็นจริงขึ้นมา ถ้ามันผีก็ให้มันเป็นจริงขึ้นมา ให้มันส่งบรรจงเข้ามา ถ้าส่งบรรจงเข้ามา สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี คำว่า “จิตสงบ” เห็นไหม เราเป็นสมณะ เป็นผู้ส่งบรรจง ถ้ามันส่งบรรจงจากหัวใจของตน มันสุข สุขจากภายใน สุขจากจิตนี้

คนที่เขาเป็นประเพณีวัฒนธรรม เขาสงสัยนะ เฮ้ย! มาบวชเป็นพระเอาความสุขมาจากไหน ฉันก็ฉันมือเดียว ถึงเวลาวิกฤตขึ้นมา อदनอน ผ่อนอาหาร มันจะเอาความสุขมาจากที่ไหน

อดอาหารๆ เวลาเป็นทางการแพทย์มันอดไม่ได้ ร่างกายมันต้องการอาหาร

ร่างกายต้องการอาหารแล้วก็ปรนเปรอมันใช้ไหม กิเลสเป็นเรา บวชเป็นพระ ฉลองศรัทธา ฉลองศรัทธาเพื่อเป็นบุญเป็นกุศลของเขา แล้วก็นั่งสัปหงกโง่งว่ง เวลานั้นไปแล้ว ตกภวังค์หายไปเลย แล้วต่อเรื่องไปๆ จนจิตใจมันด้าน หน้าด้าน นั่งหลับอยู่อย่างนั้นก็ไม่รู้ว่าหลับ หลับไหลไปกับกิเลสไง นี่กิเลสเป็นเรา เราเป็นกิเลส

เวลาครูบาอาจารย์ของเราให้ทำความสงบของใจเข้ามา เพราะถ้าจิตมันส่งบรรจงเข้ามาแล้วมันตื่นตัวนะ มันแจ้ง รู้แจ้งในใจของตน สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี ถ้าจิตสงบแล้วนะ มันเป็นสมณะที่ดีงาม กิริยามารยาทมันเข้ามาแล้ว

เข้ามาเพราะอะไร

เพราะว่าธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ ความสงบบรรจงนี้เกิดจากอะไร เกิดจากมีสติ คือสติธรรม เกิดจากคำบริกรรม ถ้าเป็นพุทธจรีต คนที่มีสติปัญญา เขาใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ถ้าปัญญาอบรมสมาธิ ตรีกในธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

พระโมคคัลลานะฟังธรรมจากพระสารีบุตรได้เป็นพระโสดาบัน พระโมคคัลลานะกับพระสารีบุตรชวนกันนะ ชวนสัญญาช่วยอาจารย์ของตนด้วย

จะบอกว่า ศึกษากับสัญญาช่วยมาแล้ว ทุกอย่างจบสิ้นกระบวนการแล้วมันไม่ใช่ความจริง ขณะที่พระสารีบุตรไปพึ่งเทศน์ของพระอัสสชิ ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ พิจารณาโดยข้อเท็จจริงแล้วบรรลุธรรม มาบอกพระโมคคัลลานะ พระโมคคัลลานะบรรลุธรรมเป็นพระ

โสดาบัน ขวณสัญญาชัยไปเฝ้าพระพุทธเจ้า ไม่ไป ไม่ไป พระโมคคัลลานะ พระสารีบุตรชวน
สหายของตนไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
แสดงธรรมๆ ลูกศิษย์ของพระสารีบุตร ของพระโมคคัลลานะ คณะละ ๕๐๐ เป็นพระ
อรหันต์หมดเลย พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะยังไม่ได้ไป

พระโมคคัลลานะเป็นพระโสดาบัน นั่งสัปหงกโง่งวง

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปโดยฤทธิ์ คู่แค้น เหี้ยมดแค้น ไปถึงที่หมด ไป
สอนพระโมคคัลลานะ

ถ้าเธอง่วงนอน ให้แหยงหน้าดูดาว แหยงหน้าดูดาวให้ตามันสว่างโพล่งขึ้นมา ให้
เอาน้ำลูบหน้า ให้ตรึกในธรรม ถ้าไม่ไหวก็ให้นอนซะ ตื่นแล้วค่อยมาภาวนา

นี่พระโมคคัลลานะนะ แล้วเราเป็นใคร ประพฤติปฏิบัติไปนั่งสัปหงกโง่งวงนั่น
แหละ แล้วเวลานั่งตกวางค์ไปเลย นั่นกิเลสเป็นเรา เราเป็นกิเลส กิเลสมันจู่ไปเลยนะ

ฝึกหัดทำความสงบของใจเราให้ได้ ถ้าฝึกหัดทำความสงบของใจให้ได้

เพราะทำไมต้องทำความสงบ ทำความสงบเพราะอะไร

เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษาค้นคว้ามากับเจ้าลัทธิต่างๆ ๖ ปี
ไปศึกษามาขนาดไหนได้สมบัติ ๖ สมบัติ ๘ ด้วยนะ อุทกดาบส อาฬารดาบสรับประกัน
เลย “เจ้าชายสิทธัตถะมีความรู้เหมือนเรา เป็นอาจารย์ได้ สอนได้เลย”

เจ้าชายสิทธัตถะสายหน้า ไม่สน ไม่เอา เพราะมันเป็นฉานเป็นสมาบัติ ก็มันเป็น
ฉานโลกีย์ ถ้าให้มันดีขึ้นมาก็เป็นสมาธิ แล้วสมาธิอย่างนี้มันเป็นสมาธิแบบโลกๆ ใจ

ฉะนั้น เวลากลับมาฉันอาหารของนางสุชาดา คือนั่งถ้านั่งแล้วถ้าไม่บรรลुเป็นองค์
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จะนั่งตายเลย คิดถึงตอนเป็นราชกุมาร ตอนพระเจ้าสุทโธ
นะพาไปแรกนาขวัญ กำหนดอานาปานสติ พอจิตมันสงบ มันเป็นสมาธิ สุขอื่นใดเท่ากับจิต
สงบไม่มี มันเกิดความมหัศจรรย์มากมายมหาศาล

ในทางสังคม ในทางที่พระเจ้าสุทโธทนะกลับมาเห็น ทุกคนมหัศจรรย์ทั้งนั้นนะ แต่ท่านเข้าสมาธิอยู่ ท่านมีแต่ความสงบสุข

นี่เวลาจะฝึกหัด เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสร้างอำนาจวาสนาबारมีมาไง จะตรัสรู้เองโดยชอบ ใครจะสอน ไม่มีปัญญาสอนได้ แล้วธรรมก็ยังไม่เกิด ยังไม่มี

เวลาเริ่มต้นระลึกถึงโคนต้นหญ้า กำหนดอานาปานสติ ทำความสงบของใจเข้ามา ก่อน ใจสงบระงับเข้ามา มีสติมีปัญญา เวลาไปโดยโลก โดยโลก บุพเพนิวาสานุสติญาณ จุตูปปาตญาณ นี่โลก โลเกียะ เรื่องของโลก เรื่องของวิญญูะ ทุกคนก็ทำได้ เจ้าลัทธิต่างๆ ก็ทำได้ ฤๅษีชีไพรก็ทำได้ แล้วทำแล้วมันเป็นอาสวัชฌญาณ มันเป็นมรรคเป็นผลใหม่

ไม่

ดิ่งกลับหมด

เวลาเป็นจริงเป็นจังขึ้นมา อาสวัชฌญาณ เพราะอาสวัชฌญาณประกอบไปด้วย ดำริชอบ งานชอบ เพียรชอบ เพราะเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธัมมจักขุไข เทวเม ภิกษุเว ทาง ๒ ส่วนไม่ควรเสพ อตตกิลมณานุโยค กามสุขัลลิกานุโยค นี่ไม่ควรเสพ ทางสายกลางในพระพุทธศาสนา มัคโค ทางอันเอก ทางอันเอกคือดำริชอบ งานชอบ เพียรชอบ ระลึกชอบ มรรค ๘ ถ้ามรรค ๘ มันเป็นจริงเป็นจังขึ้นมานะ

มรรค ๘ มันคืออะไร

มีสัมมาสมาธิไง ถ้าสัมมาสมาธิ ทำความสงบของใจเข้ามาก่อน ถ้าใจสงบระงับแล้ว ถ้ามันเป็นจริงเป็นจังขึ้นมา ถ้ามันนุ่มไป นุ่มไปให้เห็นสติปัฏฐาน ๔ ตามความเป็นจริง ถ้ามันนุ่มไปเห็นสติปัฏฐาน ๔ ตามความเป็นจริง ถ้าเป็นข้อเท็จจริงนะ มันจะเป็นมรรคเป็นผลไง นี่การประพฤติปฏิบัติในแนวทางพระพุทธศาสนา

แต่ถ้าคนที่ประพฤติปฏิบัติด้วยความลุ่มลุ่มคลุกคลาน ถ้าไม่มีอำนาจวาสนานะ กิเลส เวลาเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม ถ้ามันเห็นข้อเท็จจริงนั้นเห็นกิเลส แล้วเห็นกิเลสทำอย่างไรต่อ เห็นกิเลสแล้วมันก็หลุดไม่หลุดมือไป เห็นแล้วก็ทำไม่ได้

ถ้าเห็น เห็นแล้วมหัศจรรย์

ถ้าทำความสงบของใจไม่ได้ ปฏิบัติไม่เข้าสู่สัจธรรมความจริง กิเลสเป็นเรา เราเป็นกิเลสนะ มันลากถูอยู่กันไปตลอดละ เวลาทำความสงบของใจได้ เวลาเห็นกิเลส จะเอาความเป็นจริงนะ กิเลสมันคิดไม่ซื่อ เวลาถ้ากิเลสเป็นเรา เราเป็นกิเลส กิเลสมันซื่อสัตย์ สุจริต เป็นอันเดียวกัน เป็นการครอบงำ แต่เวลาเราเห็นสติปัฏฐาน ๔ เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง

กิเลสมันคิดไม่ซื่อ คิดไม่ซื่อก็มันปลิ้นมันปล้อน มันหลอกมันลวงใจ ถ้ามันปลิ้นมันปล้อน มันหลอกมันลวง มันหลอกลวงใจ คุณคนที่ฝึกหัดปฏิบัติ เวลาจิตเริ่มเป็นสมาธิ เห็นนิมิตแล้ว มันส่งออกแล้ว

เห็นกายๆ เห็นอย่างไร เห็นกายๆ เห็นกายใครเป็นคนเห็น นี่ถ้ามันเป็นมรรคเป็นผล ใจ

แต่ถ้ากิเลสมันคิดไม่ซื่อ กิเลสมันคิดไม่ซื่อ มันพลิกมันแพลง มันพลิกมันแพลงไปนะ ล้มลุกคลุกคลานไปหมดละ

ถ้าเห็นกาย เห็นกายอย่างไร

ถ้าเห็นกายนะ สัมมาสมาธิ ถ้าจิตสงบระงับ ถ้ามันเห็นของมัน มันมีฐาน มันมีกำลังของมัน มันมีการฝึกหัดของมัน ใจ กิเลสกับเรา เรากับกิเลส สิ่งที่เกิดขึ้น นี่อริยสัจใจ ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ทุกข์ดับ วิธีการดับทุกข์ด้วยมรรค ๘ ใจ ถ้ามรรค ๘ มันเกิดขึ้น ฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา ถ้าคนเห็น เริ่มต้นฝึกหัดปฏิบัติ วิปัสสนาอ่อนๆ การฝึกหัดใช้ปัญญา

ถ้าเป็นครูบาอาจารย์ที่ฝึกหัดปฏิบัติ ถ้ากิเลสมันคิดไม่ซื่อนะ “โอ้! เราใช้ปัญญามาแล้ว ปัญญาของเรามันเลอเลิศ”

ไฉนนั้นกิเลสมันคิดไม่ซื่อนะ เวลามันพลิกมันแพลงขึ้นไปของมันขึ้นมา มันหลงไหลไปกับมันนะ มันเป็นข้อเท็จจริงตรงไหน

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายกให้สันติภูมิโก ให้ผู้ที่ประพฤติปฏิบัตินั้นรู้ตามข้อเท็จจริงนั้น

เวลาเริ่มต้นจากฝึกหัดปฏิบัติ ชาวพุทธๆ ที่เวลามีศรัทธาความเชื่อใน พระพุทธศาสนา แล้วถ้าจิตใจเขาไม่ควรแก่การงาน เห็นไหม จิตใจเขาไม่ควรแก่การงาน ไม่รู้เรื่อง ไปไหนมา สามวาสองศอก ฉะนั้น ให้อนุပ္พุทพิกถา ให้เขาทำบุญกุศลของเขา ทำบุญ กุศลของเขาให้จิตใจเขาเป็นสาธารณะ ให้จิตใจของเขาหน่อของพุทธะ หน่อของพุทธะ ฝึกหัดปฏิบัติแล้วมีศรัทธาความเชื่อแล้วจะเริ่มต้นให้ฝึกหัด ถ้าเริ่มฝึกหัด จิตใจควรแก่การ งานไหม

ฝึกหัด ฝึกหัดอย่างไร แล้วฝึกหัดแล้วมันจะเป็นมรรคเป็นผลตรงไหน

ถ้ามันจะเป็นมรรคเป็นผลขึ้นมา เห็นไหม พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะไปฟังเทศน์ พระอัสสชิ ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ แล้วเวลาเราฝึกหัดประพฤติปฏิบัติ เราฝึกหัดปฏิบัติโดย กิเลสหรือโดยธรรม

ถ้าโดยกิเลสๆ ไง กิเลสมันชื่อสัตย์สุจริต กิเลสเป็นเรา เราเป็นกิเลส ไหลตามมันไป ทั้งนั้นนะ แล้วเวลาถ้าเป็นจริงเป็นจังขึ้นมา ทำความสงบของใจได้คือกิเลสสงบตัวลง กิเลส สงบตัวลงนะ พุทโธๆ นะ พุทโธจนพุทโธกับคำบริกรรมกับจิตมันกลมกลืนกัน

จากพุทโธที่มันขัดมันแย้ง พุทโธ อานาปานสติ หลุดไม่หลุดมือไปตลอด แต่ถ้ามัน ฝึกหัดจนมันชำนาญแล้ว มันกลมกลืนกัน มันจะฝึกหัดปฏิบัติคล่องแคล่ว แล้วถ้าฝึกหัด ปฏิบัติต่อเนื่องไปจนมันสงบระงับเข้ามาๆ สงบ เราก็รู้ว่าสงบ

คนที่ฝึกหัดปฏิบัติ เวลามันพุ่งมันชาน มันทุกข์มันยาก ทุกข์เจียนตายนะ ทุกข์เจียน ตาย แล้วเวลาทุกข์เจียนตาย กิเลสเป็นเรา เราเป็นกิเลสไง ทุกข์เจียนตายเพราะอะไร เพราะ กิเลสมันพลิกมันแพลงนั่นแหละ

แล้วถ้ามันมีมรรคมีผล ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุไฉ่ สติธรรม สมาธิธรรม ปัญญา ธรรม มีสติสัมปชัญญะ ฝึกหัดสติ ตั้งสติให้ดีงาม มันยับยั้งความคิด ความฟุ้งชานอันนี้ได้ แน่นอน ถ้ามันยับยั้งความฟุ้งชานได้แน่นอน มีสติและบริกรรม

ทำไมต้องมีบริกรรมล่ะ

เพราะสันตติ จิต ชาติรู้มันรู้ตัวตลอดเวลา ความคิดเกิดจากจิต แต่ไม่ใช่จิต ความคิดเกิดจากจิตใจ อารมณ์ความรู้สึกเกิดจากผู้รู้ ถ้ามันเสวยอารมณ์ เสวยอารมณ์คือเสวยสิ่งที่ถูกรู้ ถูกรู้คืออารมณ์ความรู้สึกอย่างนี้ แล้วเราก็ตกอยู่ในอารมณ์ความรู้สึกอย่างนี้

ถ้าอารมณ์ความรู้สึก แล้วเราศึกษาธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า กิเลสเป็นเรา เราเป็นกิเลสนะ เราคิดให้ว่าง มันก็ว่างๆ อยู่อย่างนั้นนะ ว่างๆ อยู่อย่างนั้น ว่างๆ อยู่อย่างนั้นเพราะอะไร

ว่างๆ อยู่อย่างนั้นเพราะเอ็งก็ตายแค่นี้ไง ว่างๆ อยู่นี่เพราะเอ็งก็ไปไหนไม่รอดไง กิเลสเป็นเรา เราเป็นกิเลส ชื่อสัตย์สุจริตใจ ชื่อสัตย์สุจริตเพราะถูกรอบงำมึงได้ ชื่อสัตย์สุจริตเพราะเอ็งไปไหนไม่รอดหรอก

นี่ไง ครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติมาแล้วท่านบอกว่า แก่นกิเลส กิเลสนี้เหนียวแน่นมาก

“มารอย เเธอเกิดจากความดำริของเรา เราจะไม่ดำริถึงเจ้า เจ้าจะเกิดบนหัวใจของเราไม่ได้เลย” นี่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเเย้มารไง

แล้วเรามีดำริอะไร เราคิดตลอด เราไปตลอด เราคิดว่างด้วย แล้วมันก็ว่าง ว่างๆ อย่างนั้นนะ

ผู้รู้ สิ่งที่ถูกรู้ เพราะมันเป็นธรรมชาติของมันอยู่อย่างนั้น แต่เราพุทโธ พุทโธนั่นสิ่งที่ถูกรู้ พุทโธเราก็คิดขึ้นมา แต่สิ่งที่รู้แต่มันเป็นพุทธานุสติ มันเป็นการฝึกหัดสติปัญญาของเรา

สิ่งที่เราเรียนธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ภาคปริยัติ เรารู้ทุกเรื่อง รู้ไปหมด รู้ ธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใจ ปริยัติใจ นี่ไง สัญญาใจ ความจำได้หมายรู้ใจ แล้วก็ป็นนักปราชญ์ราชบัณฑิตใจ สอนคนได้ทั้งหมดเลย แต่ทำไม่เป็น

เวลาจะทำเป็นๆ นะ สิ่งที่เราศึกษามากน้อยขนาดไหนวางไว้ก่อน แล้วต้องปริกรรม คำว่า “ปริกรรม” คือจิตมันทำงาน มันมีนวัตร มันมีการกระทำ

พุทโธจนพุทโธไม่ได้ พุทโธๆ จนมันละเอียดเข้ามา พุทโธจนเราจะทำความสุขความสงบไว้ เราพุทโธมากน้อยขนาดไหน เป็นสมาธิ ๒ นาที พุทโธตลอด ๒๔ ชั่วโมง เป็นสมาธิ ๕ นาที พุทโธๆ พุทโธจนจิตมันรวมของมันลงได้

ถ้ามันรวมของมันได้ ถ้ามันมีสัจจะมีความจริงของมันขึ้นมา ถ้ามีสัจจะมีความจริงของมันขึ้นมา นี่ไง มันจะเริ่มเป็นสมถกรรมฐาน เริ่มเป็นบาทฐานในการฝึกหัดประพฤติปฏิบัติ

ถ้ามันไม่มีบาทมีฐาน ไม่มีการฝึกหัดประพฤติปฏิบัติ ใครเป็นคนปฏิบัติ ใคร

ฉะนั้น หลวงปู่มั่นท่านถึงคอยจ้ำจี้จ้ำไชใจ ท่านมองดูก่อนว่าสัทธิวิหาริกมีอำนาจวาสนาหรือไม่ ถ้ามีอำนาจวาสนาของบุคคลคนนั้น กิริยาท่าทางมันพอง มันบอกหมดละ ถ้ามันพองมันบอกหมด อืม! มีแวว แล้วถ้ามีแวว ถ้ามันทำได้ จิตเป็นอย่างไร จิตดีไหม ถ้าดีไม่ต้องรีบเร่ง ถ้าดีไหม ถ้าจิตมันเป็นไปได้นะ หลวงปู่มั่นขี้เลย

แต่ถ้าทำแล้วทำเล้ามันเหลวไหล แล้วจับต้องสิ่งใดไม่ได้

เออๆ เอาไป ก็ภาวนาไป ให้เป็นจริงเป็นนิสัยเขา เพราะมันอยู่ที่วาสนาไง สิ่งที่มีมันเป็นไปไม่ได้มันก็คือเป็นไปไม่ได้ สิ่งที่จะเป็นไปได้ ถ้าไม่ฝึกหัด ไม่การกระทำ มันก็เป็นไปไม่ได้

สิ่งที่ควรจะเป็นไปได้ มันก็ต้องควรทำให้มันเป็นข้อเท็จจริง ให้มันเป็นไปได้ เวลามันจะเป็นไปได้ เห็นไหม กิเลสมันไม่ชื่อตรงแล้ว เพราะกิเลสมันเดือดร้อน

แต่ถ้ามันเป็นโดยกิเลสๆ ปฏิบัติเพื่อบูชากิเลส ปฏิบัติเพื่อบำรุงให้กิเลสมันตัวอ้วนๆ กิเลสเป็นเรา เราเป็นกิเลส มันจุกจิกเลย ชอบก็ชอบจนพอใจ ปฏิบัติก็ปฏิบัติแล้ว ทำสิ่งใดก็ทำทุกอย่างแล้ว คนอื่นทำน้อยกว่าเรา เราทำมากกว่าเขา

น้อยหรือมากไม่สำคัญ สำคัญว่าจิตสงบจริงหรือเปล่า ถ้าจิตมันสงบจริงนะ ไอ้โฮ! มันมหัศจรรย์

เพราะเวลาปาราชิก ๔ อวดอุตตริมนุสสธรรมตั้งแต่ฉานสมาบัติไป คำว่า “ฉานสมาบัติไป” ก็สมาธิไง ถ้าสมาธิมันเหนือมมนุษย์ สิ่งที่มีมนุษย์ทำๆ สัญญาอารมณ์มันเป็นสมาธิตรงไหน มันอวดอุตตริมนุสสธรรมคือธรรมเหนือมมนุษย์

ฉะนั้น ถ้าสมาธิมันเป็นข้อเท็จจริงของมันขึ้นมา มันเหนือมมนุษย์ เพราะมนุษย์เขามีสมาธิสั้น สมาธิยาว มนุษย์ เด็กสมาธิสั้นต้องไปหาหมอเพื่อพยายามแก้ไขให้กลับมาเป็นปกติ ความเป็นปกติของคน คนที่มีอาชีพแตกต่างกัน กัน บางอาชีพเขาต้องมีสมาธิ บางอาชีพเขาต้องจดจ่อ สมาธิเขาจะดีกว่าคนทั่วไป นี่เป็นสมาธิของมนุษย์

แต่เวลาฝึกหัดปฏิบัติมันจะเข้าสู่มรรค จะเข้าสู่สังขารม มันจะทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจสงบระงับเข้ามา สมาธิคือจิตเป็นหนึ่ง ไม่พาดพิงอารมณ์ใดๆ ทั้งสิ้น

อารมณ์ๆ เวลาเข้ามาสู่ความสงบ ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อปัณาสสมาธิ ถ้าไม่เข้าสู่สมาธิ ถ้าเป็นโลกๆ กิเลสเป็นเรา เราเป็นกิเลส มันซื้อสัตย์สุจริต มันซื้อสัตย์สุจริตมันก็จูงจุมูกอยู่อย่างนั้นนะ เพราะมันเป็นสหายกัน มันอยู่ด้วยกันมาไม่มีต้นไม่มีปลาย ไม่มีอำนาจวาสนา ทำได้แค่นั้น

เวลาครูบาอาจารย์กรรมฐานท่านบอกเลย “แม้แต่สมาธิมันยังทำกันไม่เป็น สมาธิมันทำกันไม่ได้ แล้วมันจะภาวนาอะไรกัน”

ถ้ามันเป็นข้อเท็จจริง คือ สมาธิ ปัญญา

ปัญญาๆ สุตมยปัญญา จินตมยปัญญา ภาวนามยปัญญา ก็ไม่รู้เรื่อง เพราะมันไม่เคยเป็น ไม่เคยทำ กิเลสเป็นเรา เราเป็นกิเลสไง แล้วก็จำแต่ชื่อ แล้วก็เรียกร้องเอาตามแต่ตัวเองพอใจ กิเลสก็ชักลากไปไง

“ฝึกหัดใช้ปัญญา ให้อพวกสมณะ ให้อพวกพุทโธมันเป็นสมณะ แก้กิเลสไม่ได้ มันต้องใช้ปัญญาไปเลย”

ปัญญาอะไร กิเลสเป็นเรา เราเป็นกิเลส กิเลสมันจูงจุมูกอยู่ เ็งยังไม่รู้จักตัวมันนะ

๑. ไม่รู้ตัว

๒. ทิฏฐิमानะ

๓. เหยียบย่ำทำลายคนอื่นเขา

เป็นการคาดเดาคาดหมายทั้งสิ้น ถ้าเป็นทางโลกก็สันนิษฐานๆ สันนิษฐานเอา ไม่ใช่
ปัจจัยตัดตั้ง สันทิฏฐิโก

ถ้าเป็นปัจจัยตัดตั้ง สันทิฏฐิโกนะ ทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าทำความสงบของใจ
เข้ามา ถ้าเป็นปัญญาอบรมสมาธิ นั่นก็ตรึกในธรรมๆ

ปัญญาที่บอกว่าใช้ปัญญาๆ ถ้าเป็นสัมมาทิฏฐิถูกต้องชอบธรรม มันจะเป็นปัญญา
อบรมสมาธิ เพราะมันปล่อย ถ้ามีสติแล้วใช้ปัญญาใคร่ครวญอารมณ์ของตน ถึงที่สุดแล้ว
นะ ธรรมเหนือทุกๆ อย่าง

ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบ
ได้อย่างเดียวคือกราบธรรมะ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม กราบ
ธรรมๆ อันนั้น

ถ้ากราบธรรมอันนั้น มันเหนือวิภวณะ เหนือโลก แล้วเหนือโลก เหนือโลกจากคำ
เทศนาว่าการ มันเป็นวิธีการ มันเป็นกิริยาของธรรม แล้วเรามาใช้สติปัญญาไตร่ตรอง มัน
เหนือกิเลสทั้งนั้นนะ กิเลสสู้ไม่ได้อยู่แล้วถ้ามีสติปัญญาเท่าทันนะ

กิเลสเป็นเรา เราเป็นกิเลส มันชื่อสัตย์สุจริต พอดีด้วยธรรมะขององค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้า มันแยกมันแยะของมันนะ เอ็งมันขึ้นชื่อว่า เอ็งหลอกกูนะ เป็นมิตรเป็น
สหายกัน มันครอบงำมาตลอดละ มันชื่อสัตย์สุจริต จูงบ่ไปตลอด แต่เวลาใช้ปัญญา
อบรมสมาธิพิจารณาไปแล้ว เออ! เอ็งหลอกกูนี้หว่า

คิดซ้ำคิดซาก คิดแล้วคิดเล่า ทุกข์ยากอยู่อย่างนั้นนะ ถ้าปัญญามันเท่าทัน เออ! มัน
ไม่พาดพิงอารมณ์ เพราะมันหยุด

พุทธะ ผู้รู้ สิ่งให้รู้ เพราะคนเกิดมาห้าธาตุ ๔ และขันธ ๕ ขันธ ๕ เป็นความคิดโดย
ธรรมชาติของมันอยู่แล้ว แต่ไม่เคยเห็นพุทธะไง ไม่เคยเห็นผู้รู้ของตนไง แต่ถ้าเราฝึกหัด
ปฏิบัติจนเข้าสู่ผู้รู้ของตนไง ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน สมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการฝึกหัด ถ้า

ฐานที่ตั้งแห่งการฝึกหัด มันจะเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม ชาวพุทธปฏิบัติ พระพุทธศาสนาในแนวทางสติปัฏฐาน ๔

เพราะเรามีกายกับใจ กาย เวทนา จิต ธรรม ก็กายกับใจ พิจารณากายก็ได้ พิจารณาใจก็ได้ ถ้ามันเป็นสัมมาทิฏฐิถูกต้องชอบธรรม

กิเลสมันคิดไม่ซื่อ มันเห็นบอก โอ้ย! บรรลุธรรมๆ

บรรลุธรรมอะไร มันต้องมีที่มาที่ไป ถ้ามันมีที่มาที่ไป ถ้ามันรู้มันเห็น กิเลสมันคิดไม่ซื่อ มันก็หลอกมันก็ลวง ถ้าเราเป็นปุณฺณคนหนา ปุณฺณคนหนา กิเลสเป็นเรา เราก็เป็นกิเลส มันซื่อสัตย์สุจริตไปหมดละ คิดโดยความถูกต้องชอบธรรม ถูกต้องชอบธรรมของกิเลสนะ

แต่เพราะเราเกิดมาเป็นมนุษย์ไง เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เราฝึกหัดปฏิบัติของเรา ถ้าเราฝึกหัดปฏิบัติของเรา ถ้าฝึกหัดไม่ได้ มันก็ทุกข์มันก็ยาก แต่ถ้าฝึกหัดพอเป็นพิธีๆ ฝึกหัดพอเป็นพิธี ฝึกหัดเพื่อบูชากิเลส

แต่เวลาฝึกหัด มันจะมากมันจะน้อยขนาดไหน เราต้องมีสติสัมปชัญญะหยุดให้ได้ หยุดให้ได้ แล้วถ้ามันหยุดของมันได้ มันได้สัมผัส สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี ถ้ามันฝึกหัดจนจิตสงบระงับเข้ามาได้ เราเริ่มต้นของเราไง ถ้าจิตสงบแล้วมันมีความสุขของมันแล้ว เพราะอะไร เพราะกิเลสมันสงบตัวลง ถ้ามันรู้มันเห็นตามความซื่อเท็จจริง มันเป็นธรรม มันเป็นธรรมคือเราฝึกหัดปฏิบัติธรรม

แล้วธรรมคืออะไรละ

ศีล สมาธิ ปัญญา ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ มันต้องมีเหตุมีผลของมัน ถ้าไม่มีเหตุมีผลของมัน มันจะเกิดปัญญาได้อย่างไรละ แล้วถ้าเกิดปัญญา ปัญญาของใครละ

ปัญญาของจิตดวงนั้น เพราะจิตดวงนั้นสงบ

เวลาจิตดวงนั้นเข้าไปถึงจิต มันสถานะของความเป็นสมมุติไง มนุษย์นี่จริงตามสมมุติ ชีวิตเรานี้จริงตามสมมุติ แต่เพราะมีอำนาจวาสนาเราถึงได้มาเกิดเป็นมนุษย์ เกิดเป็นมนุษย์เป็นอริยทรัพย์ เพราะมนุษย์มีสมอง มนุษย์มีอำนาจวาสนา

แล้วมนุษย์ที่สนใจในการฝึกหัดปฏิบัติ เวลาถ้ามันฝึกหัดปฏิบัติ ถ้าจิตมันสงบเข้ามา ถ้ามันจิตสงบเข้ามา เห็นไหม เพราะคนเราเกิดมามีกายกับใจ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารภว่า รื้อสัตว์ชนสัตว์ รื้อสัตว์ชนสัตว์ที่ไหน รื้อหัวใจของสัตว์โลกไป

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมจักๆ นะ เวลาพระอัญญาโกณฑัญญะไป สิ่งใดสิ่งหนึ่งเกิดขึ้น มีสัจจะ มีกิจจญาณ มีกตญาณ วงรอบ ๑๒

สิ่งใดสิ่งหนึ่งเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายทั้งปวงต้องดับไปเป็นธรรมดา

“อัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอ อัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอ”

อัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอ คือองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปลื้มใจ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปฏิบัติมา ๖ ปี เกือบเป็นเกือบตาย สลบถึง ๓ หน เวลาถึงที่สุดแล้วอาสาชกขญาณทำลายอวิชชา วิมุตติสุขๆ มั่นมหัศจรรย์ แล้วใครจะรู้ได้หนอ ใครจะรู้ได้หนอ

เวลาแสดงธรรมจักๆ พระอัญญาโกณฑัญญะรู้ ท่านปลื้มมาก “พระอัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอ” พยานเกิดแล้ว เทศนาว่าการจนปัญญาวิคคีย์เป็นโสดาบันทั้งหมด เวลาเทศน์อนัตตลักขณสูตร เป็นพระอรหันต์โดย ยสะอีก ๕๕

๖๐ องค์พ้นจากบ่วงที่เป็นโลกและบ่วงที่เป็นทิพย์

บ่วงที่เป็นโลกๆ ไง นี่โลกามิสทั้งหลาย มีลาภเสื่อมลาภ มียศเสื่อมยศ ถ้าจิตมันเป็นธรรม นี่บ่วงทั้งนั้นนะ รัตค่อ พ้นจากบ่วงที่เป็นโลก

บ่วงที่เป็นทิพย์ เทวดา อินทร์ พรหมนั้นไ้ พ้นหมดนะ แทงทะเลหมด

ถ้าแทงทะเล แทงทะเลด้วยอะไร

แทงทะเลด้วยมรรคญาณนี้ไ้ แทงทะเลด้วยสติด้วยปัญญาขึ้นมาไ้

ฉะนั้น เวลาฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา ถ้ามันเริ่มต้น เห็นไหม สิ่งที่น่ากลัวที่สุด สิ่งที่เป็นอุปสรรคที่สุดคือกิเลสในใจของเราเอง

ไ้ความหงุดหงิด ไ้ความไม่พอใจ ไ้ความโลภ ความหลงใ้ กิเลสเป็นเรา มันจึงไปหมดละ ชอบก็ดี ไม่ชอบก็ผลัไกไ้ มันคืออะไรละ

ทุกข์ เหตุไ้เกิดทุกข์ไ้ ตั้หาความทะยานอยาก ตั้หา อยากไ้ อยากดี อยากเป็น ไ้วิภวตั้หา ไ้ตั้หาการก็ผลัไกไ้ นี่มันเป็นอะไรละ

นั่นแหละเป็นตัวมันเลย

กิเลส ตัวมันเป็นอย่างไร กิเลสมันล่อมันหลอกอย่างไร ถ้ามันรู้เท่ารู้ทันมัน ถ้ามันฝึกหัดปฏิบัติแล้วมันแยกของมัน แยกของมัน แยกของมัน เวลามันแยกของมัน มันก็เป็นภาวนามยปัญญา เวลาภาวนามยปัญญา ปัญญาที่มันเกิดขึ้น

แล้วถ้ามันแยกมันแยะของมันแล้วมันแยกไ้ไม่ได้ บางทีมันก็แยกไ้ พอแยกไปๆ มันไ้ไม่ได้ มันไ้ไม่ได้เพราะอะไร มันมีเหตุมีผลหมดละ

มันไ้ไม่ได้เพราะสมุทัยมันเจือปนมา ไ้ความโลภ ความโกรธ ความหลงนี่แหละ ไ้ตั้หาความทะยานอยากนี่ เพราะอะไร เพราะกิเลสเป็นเรา เราเป็นกิเลส มันอยู่ที่ฐิตจิต มันอยู่ที่จิตไ้สำนึกอยู่แล้ว แล้วเวลาทำสมาธิๆ จิตมันสงบตั้ลง แล้วฝึกหัดไ้ปัญญา นั่นละมันจะเป็นธรรม

เป็นธรรมต่อเมื่อมีสมถกรรมฐาน ความสงบระงับเป็นพื้นฐาน เวลาเป็นพื้นฐาน ถ้าเราไ้ปัญญา ปัญญาเพราะกิเลสมันสงบตั้ลงไ้ใหม่ เราเวลาไ้ปัญญา ปัญญาของเรา นี่ปัญญาของเรามันต้องเกิดจากสัมมาสมาธิ เวลาเกิดสัมมาสมาธิ ไ้ปัญญาไปแล้ว เริ่มตัน ถ้ามีสมาธิ มันแยกมันแยะของมัน มันมีกำลัง มันสดชื่น มันมีกำลังของมัน มันทำสิ่งใดของมัน เออ! ทำไ้ผล

ชั่วคราวๆ

คำว่า “ชั่วคราว” คือฝึกหัดดวงรอบหนึ่งๆ แล้วถ้าไ้รู้จักรักษา มันจะทำอย่างนี้ไ้ไม่ได้ ถ้ามันจะทำอย่างนี้ไ้ได้ มันต้องมีพื้นฐานของความสงบระงับ มันต้องมีสัมมาสมาธิ

ฉะนั้น เวลาที่ผู้ฝึกหัดปฏิบัติไป เพราะอะไร เพราะมันต้องเป็น บั้จัดตั้ง เป็นสันทิฏฐิโก อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ ตนตั้เองเป็นที่พึ่งแห่งตน

ฉะนั้น ผู้ที่ฝึกหัดประพฤติปฏิบัติใหม่มันไม่มีประสบการณ์ เวลาทำสิ่งใดไปแล้วมันได้เป็นครั้งแรกเป็นคราว มันได้บ้างเสียบ้าง มันไม่สม่ำเสมอ

ในพระไตรปิฎกทุกข้อเลย ในวินัย ภิกษุหรือนักปฏิบัติที่ปฏิบัติแล้วไม่ได้ผล เพราะขาดการปฏิบัติสม่ำเสมอ การปฏิบัติสม่ำเสมอคือเสมอด้านเสมอปลาย

ไฉ่เรานะ ฮึดอยู่พักหนึ่ง คืออยู่ตอนศรัทธา คืออยู่ตอนมันฮึด ฮึดจบแล้ว จบแล้ว แล้วจะฟื้นขึ้นมาได้อย่างไร

แต่ถ้าเป็นครูบาอาจารย์ที่มีอำนาจวาสนานะ ท่านทำสม่ำเสมอของท่าน แล้วพยายามรักษา นี่ไง เวลาว่างกรรมฐานๆ เขาคุยกับผู้ประพฤติปฏิบัติมีมาตรฐานหรือไม่มีมาตรฐาน

ถ้ามีมาตรฐาน เห็นใหม่ เราดูคนที่มีมาตรฐานสิ เขาเสมอด้านเสมอปลาย เขาทำสิ่งใดแล้วมันสม่ำเสมอ

ไฉ่พวกเราไฉ่ไฟไหม้ฟาง ฮึดขึ้นมาเนี่ย แหม! ยอดเยี่ยม เวลาหมดไฟแล้วนะ ไฉ่โฮ! ทองกันเบ้า

ทองกันเบ้าใช้ประโยชน์อะไรไม่ได้นะ แต่ถ้าเราเป็นทอง ทองที่เขาหลนไฟที่มันควรแก่การงาน มันจะดี มันจะทำได้ให้มันเป็นประโยชน์ขึ้นมาได้ทั้งนั้นนะ

หัวใจของเรา ถ้าเราฝึกหัดปฏิบัติ ไฉ่ที่ว่าชั่วคราวๆ ถ้าชั่วคราวแล้วถ้ามันล้มลุกคลุกคลานนะ ถ้าครูบาอาจารย์ที่มีประสบการณ์ มันต้องมีประสบการณ์ ประสบการณ์คือมันต้องทุกข์ มันต้องผิดพลาด มันไม่มีครูบาอาจารย์องค์ไหนหรอกที่ว่ายอดเยี่ยม แล้วทำแล้วประเสริฐเลิศเลอไปเสมอด้านเสมอปลาย ล้มลุกคลุกคลานมาทั้งนั้น

ครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติขึ้นมา จิตเสื่อมๆ คำว่า “จิตเสื่อม” อันตรายมากๆ อันตราย เห็นใหม่ หลวงตาพระมหาบัวท่านบอกว่า เหมือนเศรษฐี เศรษฐีที่ล้มละลาย

ไอ้เรามันคนกระຈอก ขี้ทุกขขี้ยาก มีก็ได้ ไม่มีก็ได้ แต่ไอ้พวกเศรษฐีๆ ไอ้โฮ! เงินเขามีมหาศาล แล้วเวลาเขาล้มละลายแล้วต้องกลับมาทำใหม่ ไอ้พวกจิตเสื่อมๆ มันเป็นอย่างนั้น เวลามันเสื่อมแล้วกรรมฐานมันเสื่อม เลิกดีกว่า ไม่ไหวแล้ว ทำอย่างนี้สู้ไม่ไหว มันท้อแท้

ฉะนั้น จะท้อแท้อย่างไรก็แล้วแต่ มันก็ต้องเจริญศรัทธาของตัวเองขึ้นมา

เราก็เกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา มันมีอำนาจวาสนากว่าสัตว์โลกทั่วไป แล้วเรายังมีอำนาจวาสนามาเพื่อจะฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมาอีก

คนที่เกิดเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนาเขาก็ไม่สนใจนะ ไอ้พวกที่เกิดมาแล้วพุทธทะเบียนบ้านมันไม่เชื่อเลยละมรรคผลนิพพานมี มันไม่เชื่อด้วยนรกสวรรค์เป็นอย่างไร แต่เวลาสวรรค์ในอก นรกในใจ มันลืมนึกไป

ถ้ามันคิดได้นะ ไอ้สวรรค์ในอก นรกในใจ มันทุกข์เจียนตายอยู่แล้ว แล้วบอกถ้าไม่รู้จักทุกข์ เป็นไปไม่ได้ เพราะทุกข์เป็นอริยสัจ ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ทุกข์ดับ วิธีการดับทุกข์ เป็นอริยสัจ ทุกข์เป็นความจริง แล้วทุกคนมันประจำหัวใจ ประจำชีวิตเลย

ถ้ามีความสุขๆ ความสุขก็กิเลสเป็นเรา เราเป็นกิเลสไง ความสุขเพราะหลงความสุขเพราะรัก ความสุขเพราะชอบ ความสุขเพราะแสวงหา ได้สิ่งใดมามีความสุข นั่นเจือด้วยอามิส สิ่งแสวงหาเป็นอามิสทั้งนั้น เป็นเรื่องโลกๆ ทั้งนั้น แต่ถ้ามีวาสนานะ เราก็อยู่อย่างนั้น

พระก็เกิดมาจากคน พระก็ต้องมีปัจจัย ๔ เหมือนกัน ปัจจัย ๔ เพื่อเลี้ยงชีพ แล้วเลี้ยงชีพ ไม่ต้องไปตื่นตกใจ มีก็ได้ ไม่มีก็ได้ อดอาหาร ๗ วัน ๘ วันก็ได้ ถ้าเกิดเภทภัยขึ้นมา พระอยู่รอดก่อน เพราะพระเคยอดมาตลอด พระอยู่ได้สบาย ฉะนั้น มันเรื่องธรรมดา ไม่เห็นมีอะไรตื่นเต้นเลย

แต่ถ้ามันทำความจริงขึ้นมาในหัวใจของตนสิ เวลาเป็นสมาธิก็ตื่นเต้น ตื่นเต้นจนมันหลุดมือไป ตื่นเต้น เห็นไหม ให้ชำนาญในวิธี

ครูบาอาจารย์ที่จิตเจริญแล้วเสื่อม เจริญแล้วเสื่อม ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ ถ้ากำหนดพุทโธๆ กำหนดอานาปานสติ ทำตลอดเวลา มันจะเสื่อมไปไหน

ที่มันเสื่อม เพราะเวลาเป็นสมาธิก็อยากจะไปอยู่กับสมาธิไป จะไปอยู่กับวิบากคือ
ผล

ผลมันมาจากอะไร

ผลมาจากที่เราศรัทธาอยู่นี้ ผลเกิดมาจากการเดินจงกรม การนั่งสมาธิภาวนา ผล
เกิดจากสติที่รักษาหัวใจของเราดีงาม ไม่ปล่อยมันเร่ร่อน ไม่ปล่อยให้มันฮึกเหิม ไม่ปล่อยให้
มันซื่อสัตย์สุจริต กิเลสเป็นเรา เราเป็นกิเลส

กิเลสมันมีอยู่ประจำหัวใจของสัตว์โลกโดยธรรมชาติ กิเลสก็เป็นธรรมชาติอันหนึ่ง

ธรรมะเป็นสังขธรรม ธรรมชาติที่เหนือธรรมชาติ ธรรมชาติอย่างหายาบ อย่างกลาง
อย่างละเอียด มันเป็นข้อเท็จจริง

อย่างหายาบๆ ถ้าเราดูเราเห็นของเรา เราฝึกหัดปฏิบัติของเราขึ้นมา มันเป็นความ
มหัศจรรย์แล้ว

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิด โลกธาตุหวั่นไหว ตรัสรู้ โลกธาตุหวั่นไหว
ปลงอายุสังขาร องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพาน โลกธาตุนี้ไหวหมดเลย

แล้วเวลาเราฝึกหัดประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้าจิตมันรู้มันเห็นขึ้นมา มันไม่สะเทือน
หัวใจบ้างหรือ มันเป็นไปได้อย่างไร มันต้องสะเทือนหัวใจสิ

เวลาฝึกหัดปฏิบัติ เห็นไหม เราปฏิบัติเหมือนคนเราเกิดมา มีเรือมาคนละลำคือมี
ร่างกายนี้มากับหัวใจที่เป็นเจ้าของเรือ แล้วถ้าฝึกหัดอยู่ในวิภวภูมิจะ ในโสมะ อยู่ในวิภวณ เวลา
ฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา ถ้าบรรลุธรรม เข้าฝั่ง

โคนาฬุง นำฬุงโคนันเข้าฝั่ง ถ้าเท้าของใครเหยียบถึงพื้นดินแตะฝั่งนั้น เหมือนกัน
บรรลุธรรมๆ พาดกระแสนั้นนะ เกิดอีก ๗ ชาติ

เพราะอะไร

เพราะจิตนี้เวียนว่ายตายเกิดในวิภวภูมิจะ อวิชชาปิดหูปิดตาไม่มีต้นไม่มีปลาย ปฏิบัติ
ล้มลุกคลุกคลานอยู่อย่างนั้นนะ เวลาพาดกระแสน เท้าเหยียบถึงพื้น นี่ไง ภาวสวะไง สิ่งที่ดีที่สุด

จิต จิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ สิ่งที่ไม่รู้ไม่เห็นไม่เคยเป็น เวลามันเป็นขึ้นมาหัดจรรย ขนาดไหน

แล้วประพฤติปฏิบัติมันมีข้อเท็จจริงไหม ถ้ามันรู้มันเห็น มันเป็นของมันขึ้นมาใน หัวใจของตน มันมหัดจรรยแค่ไหน

แล้วเวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านฝึกหัดประพฤติปฏิบัติถึงที่สุดแห่งทุกข์ ท่าน ผ่านมาหมด บุคคล ๔ คู่ คู่ที่ ๑ เป็นอย่างไร คู่ที่ ๒ ทำอย่างไร คู่ที่ ๓ เริ่มต้นอย่างไร แล้วคู่ที่ ๔ ละ

แต่ถ้ามันไม่มีอะไรสักคู่เลย กิเลสมันชื่อสัตย์สุจริต มันเป็นเรา เราเป็นเราไง เดี่ยว ชอบ เดี่ยวชัง เดี่ยวลุ่มหลง เหลวไหล เพราะมันไม่มีแก่นไม่มีสารใจ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรมๆ ถ้าหัวใจดวงนั้นมีคุณธรรมเต็มหัวใจ มันจะมีอาการอย่างนั้นได้อย่างไร อาการที่มันแสดงออกมันเป็นมารยาสาไทย มันเป็น อาการของกิเลสทั้งนั้น เป็นอาการของโลก

แล้วอาการของธรรมละ

ก็หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นใจ อาการของธรรมใจ สงบระงับ ไม่ตื่นเต้น ไม่สั่นไหวไปกับ กระแสสังคม กระแสโลก เรื่องโลกๆ ไร้สาระ

เราก็เกิดกับโลกนะ ทุกคนเกิดจากพ่อจากแม่ เป็นโลกใหม่ โลกร้อยเปอร์เซ็นต์เลย เพราะมีอวิชชา ไม่มีอวิชชา จิตที่จิตมันจะมาจากไหน ก็มาจาก กุสลา ธมฺมา อกุสลา ธมฺมา

พ่อแม่เกิดมาเลี้ยงได้แต่กาย พันธุกรรมของพ่อของแม่หมด บุญและบาปของหัวใจ ดวงนั้น ถ้าหัวใจดวงนั้นนะ อภิชาทบุตร บุตรที่เหนือพ่อเหนือแม่ เหนือพ่อเหนือแม่เพราะ อะไร เพราะสร้างสมบุญญาธิการมา การสร้างสมบุญญาธิการมา บุญและบาป ถึง กุสลา ธมฺมา อกุสลา ธมฺมา เราเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะเพราะการกระทำของตัวเอง การกระทำ ของกรรม กรรมมันทำของมันมาไง

ฉะนั้น เราเกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา เราถึงศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วกลัว ไม่ทำ อะไรที่มันมาสร้างเวรสร้างกรรม ไม่ เวย์อมระงับด้วย

การไม่จองเวร ใครจะทำอะไรได้เชิญตามสบาย เราหลบหลีกเอา หลบหลีกด้วยสติด้วยปัญญา แล้วถ้าฝึกหัดปฏิบัติเนะ เวลาถ้ามันพาดกระแสมันเห็นแล้ว

แค่พาดกระแสเพราะอะไร

สึลัปปตปราคมาส ไม่ลุ่มไม่คล้ำ สักกายทิฏฐิ วิจิกิจชา สึลัปปตปราคมาส สังโยชน์ขาด ดั่งแขนขาด มันขาดออกจากหัวใจไปเลย ขาดเพราะอะไร เพราะอกุปปกรรม

สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา ธรรมทั้งหลายเป็นอนัตตา ไข่ เป็นอนัตตา แต่ผลที่มันปฏิบัติ อกุปปกรรมเห็นอนัตตา ไม่ใช่อัตตาและไม่ใช่อนัตตา เป็นธรรมๆ

แล้วเป็นอย่างไรวะ

เป็นในหัวใจดวงนั้น หัวใจดวงนั้นชัดเจน จนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “อัญญาโกณฑัญญารู้แล้วหนอ” องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังปลื้มใจไป ปลื้มใจเพราะปรารถนาหรือสัตว์ชนสัตว์ นี่สงฆ์องค์แรกเกิดแล้ว สงฆ์องค์แรกประพฤติปฏิบัติสมความปรารถนา สงฆ์องค์แรกที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะรู้สัตว์ชนสัตว์ สงฆ์องค์แรกเกิดแล้ว ถ้าเกิดแล้ว แสดงว่ามนุษย์ทำได้ ก็เทศนาว่าการจนปัญญาจักคือเป็นพระโสดาบันทั้งหมด เทศน์อนัตตลักษณะสูตร เป็นพระอรหันต์

ไปเทศน์ยะ

“ที่นี้เดือดร้อนหนอ ที่นี้วุ่นวายหนอ”

“ยสะ ที่นี้ร่วมเย็น ที่นี้ร่วมเย็น”

ที่นี้คือจิต ที่นี้คือทำความสงบใจให้ได้ ที่นี้คือจิตของตน

จิตของตนมันเดือนร้อนไปหมด ทุกคนเหยียบย่ำทำลาย ทุกคนเอาแต่ความทุกข์ ความยากมาแบ่งปัน

กิเลสเป็นเรา กิเลสมันชื่อสัตย์สุจริตใจ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเดินจงกรมอยู่ ยสະหนีออกจากเรือน ๓ หลัง มีที่
ฤดูร้อน ฤดูฝน ฤดูหนาว เหมือนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เศรษฐีใหญ่เลย

“ที่นี้ได้อดร้อนหนอ ที่นี้อุ่นวายหนอ”

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเดินจงกรมอยู่นะ “ยสະ ที่นี้ร้อนเย็น ที่นี้ไม่
ได้อดร้อน”

เทศนาว่าการยสະเป็นโสดาบัน แม่ตามมาไง ลูกชายคนเดียวไง บังไว้ก่อน เทศนาว่า
การ ยสະเป็นพระอรหันต์ แม่ได้บรรลุมรรค

เทศนาว่าการ เวลานี้คนจะได้ยินกิตติศัพท์ มาหา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
เทศน์เป็นพระอรหันต์เลย

๖๐ องค์ พ้นจากบ่วงที่เป็นโลกและบ่วงที่เป็นทิพย์

ถ้าพ้นจากบ่วงที่เป็นโลกและบ่วงที่เป็นทิพย์ บ่วงที่เป็นโลก กระแสสังคมทั้งหมด
บ่วงที่เป็นทิพย์ วัฏฏะ พ้นหมด แล้วมีคุณธรรมในหัวใจอย่างนั้น อกุปปกรรม ไม่ใช่ สัพเพ
ธมฺมา อนตฺตา

ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหลายเป็นอนัตตาในตัวของมัน แต่จิต
ถ้าเราเห็น จิตเราเห็น จิตเรารู้ความเป็นอนัตตาของกิเลส

เพราะอนัตตาคือเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป

เกิดขึ้นอย่างไร

อัญญาโกณฑัญญารู้แล้วหนอ นี่เกิดขึ้น ตั้งอยู่ แล้วดับไป เป็นอนัตตา

ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ทุกข์ดับ วิธีการดับทุกข์ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา มันเป็นสัจจะ
เป็นความจริง เพราะจิตของตนรู้เห็น

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารภณารือสัตว์ชนสัตว์ คือรือหัวใจของสัตว์โลก
อวิชชามันอยู่ที่สืติจิต สู้ติจิต

จิตเดิมแท้นี้ผ่องใส จิตเดิมแท้หมองไปด้วยอุปกิเลส จิตเดิมแท้นี้ผ่องใส จิตเดิมแท้
เป็นผู้ข้ามพ้นกิเลส

สิ่งที่เรากระทบกระทั่งเพื่อนกันอยู่นี้มันเป็นกิเลสๆ ใจ แต่ถ้ามันจิตผ่องใสเป็นอุปกิเลส
กิเลสที่เป็นนามธรรม กิเลสที่มันเป็นความอาลัยอาวรณ์ กิเลสที่มันไฟสุ่มซ่อน กิเลสที่มันอม
ทุกข์ ถ้ามันมีมรรคญาณ มันทำลายอวิชชา มันเป็นผู้ข้ามพ้น ข้ามพ้นโดยทุกข์ เหตุให้เกิด
ทุกข์ ทุกข์ดับด้วยมรรค ~ อาสวักขยญาณทำลายอวิชชาในหัวใจขององค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้า

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระอรหันต์ หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่าน
ประพาสปฏิบัติของท่าน ท่านสิ้นสุดแห่งทุกข์ ท่านเป็นพระอรหันต์ เพชรน้ำหนึ่งๆ
สัทธินาฬิกของลูกศิษย์หลวงปู่มั่นท่านประพาสปฏิบัติ ท่านเป็นพระอรหันต์

คำว่า “พระอรหันต์” รู้เหมือนกันหมด ไม่รู้เหมือนกันเป็นพระอรหันต์ได้อย่างไร

เป็นพระอรหันต์ สิ้นสงสัยในวัฏฏะ สิ้นสงสัยในการเกิดและการตาย สิ้นสงสัยของผู้
ที่ฝึกหัดประพาสปฏิบัติ ฉะนั้น ถึงเป็นครูเป็นอาจารย์คุ้มครองดูแล ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก
อุบาสิกา บริษัท ๔ คุ้มครองดูแลบริษัท ๔ ให้ฝึกหัดประพาสปฏิบัติ

จากใจดวงหนึ่งสู่ใจดวงหนึ่ง จากใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงพระ
อรหันต์ ๖๐ องค์ เผยแผ่ไปจนผู้ที่ประพาสปฏิบัติ ถ้ารู้สัตว์ชนสัตว์ก็รู้หัวใจของสัตว์โลก

แล้วเราเป็นใคร

สัตว์โลก สัตตะผู้ข้อง ข้องกับชีวิต ข้องกับความสงสัย ข้องกับโลกไปทั้งสิ้น ฝึกหัด
ประพาสปฏิบัติแล้วลาวัฏฏะ ลาโลกนี้ เหวี่ยง